

тамъ ги носи чичо Иванъ, — казва другъ. Отварямъ корицата. На първия листъ е напечатано сжщото заглавие, каквото и на жълтата корица. Само, че тукъ надъ заглавието е поставено едно име: Личо Стойчевъ. Това е човѣкътъ, дето е написалъ тая книга. — Кой ли ще да е тоя Личо Стойчевъ? — Учителътъ Александъръ казва, че билъ много прочутъ. — Ами отъ къде ли е? — Никой нищо не знае, и нищо не може да каже за него.

Когато учителътъ Александъръ отново влиза въ одаята и започва по реда си да ни разказва нѣкакъвъ урокъ, азъ не го слушамъ, а затуленъ задъ гърба на момчето що седи предъ мене, цѣлъ се унасямъ да чета своята подарена книжка. Започва тя съ една особена живостъ. Първата ѝ страница е написана съ много увлѣкателенъ езикъ. Врѣзали сж се въ паметта ми началнитъ редове, съ които се започва книжката. Помня ги и до сега... „Учението е добро нѣщо, момченца! Учениятъ човѣкъ много знае, отъ всичко отбира, всичко му е полезно. И отъ гнилитъ дрипелци той прави хартия, за да пишемъ и учимъ по нея. Учениятъ човѣкъ живѣе по-добре, по-лесно и по-щастливо отъ неучения!“... По-нататкъ, спомнямъ си, се прави сравнение между старото време, когато е било мжно да се учи човѣкъ, и между новото, между това, което е днесъ. И казва се: „Днесъ е лесно, купи книга, чети и ще се научишъ. Хайде и ние, деца, да четемъ и да се учимъ!“... Но следъ първата увлѣкателно написана страница, която се чете леко и съ живъ интересъ, започва да се разправя за въздуха, за растенията, за животнитъ, говори се за нѣкакви уреди, на които сж дадени изображения... Тия нѣща вече трудно ги разбирамъ. И съ мжка чета по-нататъшнитъ страници. Ала все пакъ, насилавамъ се и изчитамъ книжката до края. Тя завършва съ едно обръщение, въ духа на онова, което е написано въ началото: „Четете момченца, четете, четете!“...

Когато си отивамъ у дома и съ радостъ показвамъ наградата, която ми сж дали въ училището, байчо поема книжката и внимателно започва да я разглежда. Съ любопитство спира и той погледъ върху името, поставено на вътрешната страница, ала нищо не казва. Следъ нѣкой день той, съ единъ тонъ на знаещъ вече човѣкъ, ми разправя: — Личо Стойчевъ, дето е на-

писалъ книжката и той, като учителъ Александра, е копривщенецъ. Много ученъ човѣкъ билъ. Живѣлъ сега въ Влашко, въ Букурещъ. Той издавалъ свободолобиви вестници и пишелъ бунтовнически пѣсни. Сжщинското му име било Любенъ Каравеловъ. Турцитъ го гонѣли заради тия негови вестници и пѣсни. Затова ще да е скрилъ тука истинското си име и се е нареклъ Личо Стойчевъ, споредъ както му казвали, когато билъ ученикъ въ Копривщица.

... Гледай, гледай какъвъ човѣкъ е билъ тоя дето е написалъ подарената ми книжка!... И следъ тия думи на байко, тя ми става много по-сжпа и по-драгоцен-



на... Прочитамъ я още нѣколко пжти. Давамъ я и на други деца да я прочетатъ. Ала все треперя надъ нея, гледамъ все да се не загуби и пазя я като очитъ си...

Запазилъ съмъ я тази първа награда и до днесъ. Книжката е вече твърде вехта, краищата ѝ сж орѣфани, корицата ѝ е потъмнѣла. Но по нея все още може да се прочете написаниятъ съ ржката на учителъ Александра доста избѣлѣлъ надписъ: „Въ даръ на... — казва се името ми — за успѣха му въ уроцитъ и за доброто му поведение отъ И. Тодоровъ, 1873 година“.

Тодоръ Г. Влайковъ

Изъ книгата „Преживѣното“ частъ II „Когато бѣхъ момче“.

РОДНА РЕЧЪ

Изъ градинитъ, въ полята,
всрѣдъ гористи хлѣмъ,
посрѣдъ птичкитъ, цвѣттята,
гдето и да съмъ,

речъ звънлива сладкодумна
слушамъ да звъни,
като приказчица чудна
въ детскитъ ми дни.

Майчинитъ думи тихи —
сладкитъ словца,
Какъ ги слушатъ ненаситно
малкитъ деца!

Думитъ, що шепнемъ всички
всѣки день и часъ,
тѣ сж — веселитъ птички
съ ясниа си гласъ.

Отъ земята до небето
вредомъ въ родни кжтъ,
думи сладки за сърдцето
слушамъ да кѣнтятъ.

Христина Стоянова